

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 330

Finanse

na rzecz zrównoważonego rozwoju

Gospodarka – etyka – środowisko

Redaktorzy naukowci

Leszek Dziawgo, Leszek Patrzalek

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Barbara Majewska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-460-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Marcin Będzieszak: Opłaty za usługi i dochody własne jako źródło finansowania wybranych zadań w miastach wojewódzkich w Polsce	13
Renata Biadacz, Kazimierz Juszczyk: Analiza wykorzystania kolektorów słonecznych do wytworzenia ciepłej wody użytkowej.....	22
Joanna Błach, Anna Doś: Zastosowanie modelu DuPonta w kontekście zarządzania środowiskiem w przedsiębiorstwie – możliwości wykorzystania w praktyce polskich przedsiębiorstw	34
Iwetta Budzik-Nowodzińska: Efektywność ekonomiczna przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu energetyki odnawialnej jako czynnik zrównoważonego rozwoju.....	42
Michał Buszko: Społeczna odpowiedzialność banków giełdowych – korzyści inwestycyjne z tytułu uczestnictwa w RESPECT Index	52
Beata Domańska-Szaruga: Konkurencyjność banków spółdzielczych jako partnerów lokalnych społeczności.....	63
Joanna Działo: Instytucje fiskalne a standardy etyczne w polityce fiskalnej ..	72
Beata Zofia Filipiak: Kierunki i skutki przekształceń lokalnej gospodarki odpadami komunalnymi w świetle zmian ustawowych	80
Monika Foltyn-Zarychta: Koncepcja zmniejszającej się w czasie stopy dyskonta w ocenie efektywności inwestycji publicznych o oddziaływaniach długoterminowych	89
Marzena Ganc, Magdalena Mądra-Sawicka: Wpływy do budżetów gmin przy wprowadzeniu podatku dochodowego w indywidualnych gospodarstwach rolnych	99
Maria Magdalena Golec: Zrównoważony rozwój spółdzielni kredytowych w Polsce w oparciu o zasadę lokalności	108
Karolina Gwarda: Źródła finansowania zakupu zero- i niskoemisyjnych środków transportu publicznego w Polsce	116
Jerzy Gwizdała: Rola Banku Ochrony Środowiska SA w Warszawie w finansowaniu inwestycji w obszarze ochrony atmosfery.....	126
Agnieszka Huterska, Robert Huterski: Wykorzystanie podatku od nieruchomości dla zrównoważonego rozwoju miast na przykładzie Torunia	135
Agnieszka Jachowicz: Główne trendy w polityce podatkowej w krajach Unii Europejskiej w okresie kryzysu	148
Alicja Janusz: Przegląd istniejących i projektowanych rozwiązań w zakresie funduszy restrukturyzacyjnych sektora finansowego w Unii Europejskiej	157

Barbara Karlikowska: Ryzyko środowiska naturalnego a działalność przedsiębiorstw	165
Magdalena Klopott: Mechanizmy finansowania przyjaznego środowisku demontażu statków – fundusz recyklingowy.....	173
Lidia Kłos: Wiedza i świadomość ekologiczna studentów	182
Adam Kopiński: Taksonomia i zastosowanie metody Hellwiga w ocenie efektywności funduszy inwestycyjnych	192
Andrzej Koza: Finansowe instrumenty wsparcia samozatrudnienia osób niepełnosprawnych w Wielkiej Brytanii i Polsce	205
Grażyna Leśniewska: Sztuka zrównoważonego życia	214
Agnieszka Lorek: Lokalna polityka energetyczna w zrównoważonym rozwoju gmin śląskich	222
Agnieszka Łukasiewicz-Kamińska: Waluta wirtualna – moda, czy pieniądź przyszłości?.....	231
Ireneusz Miciuła, Krzysztof Miciuła: Energia odnawialna i jej aspekty finansowe jako element zrównoważonego rozwoju Polski	239
Tomasz Piotr Murawski: Ocena działań społecznej odpowiedzialności biznesu – przegląd wybranych metod	248
Marta Musiał: Dylematy zarządzania finansami osobistymi w kontekście koncepcji solidarności międzypokoleniowej.....	258
Bogdan Nogalski, Andrzej Kozłowski: Zarządzanie finansami w samorządzie gminnym wobec wyzwań nowego zarządzania publicznego.....	266
Teresa Orzeszko: Miejsce edukacji finansowej społeczeństwa w strategii społecznej odpowiedzialności biznesu krajowych banków giełdowych w Polsce	274
Agnieszka Parlińska: Wybrane aspekty zadłużania się samorządów gminnych w Polsce	284
Andrzej Parzonko: Przewidywalność i stabilizacja cen mleka jako czynnik zrównoważonego rozwoju gospodarstw rolniczych i przedsiębiorstw przetwórczych.....	293
Monika Pettersen-Sobczyk: Modele biznesowe banków w kontekście koncepcji zrównoważonego rozwoju	301
Dariusz Piotrowski: Wartości islamu a koncepcja zrównoważonego rozwoju	308
Michał Polasik, Anna Piotrowska: Transakcyjne wykluczenie finansowe w Polsce w świetle badań empirycznych.....	316
Adriana Przybyszewska: Determinanty przedsiębiorczości kobiet na przykładzie wybranych krajów	326
Eleonora Ratowska-Dziobiak: Rozwój kanału <i>direct</i> na polskim rynku ubezpieczeń	336
Adam Reczuch: Wykluczenie finansowe osób młodych w perspektywie założenia nowego gospodarstwa domowego	344

Robert Skikiewicz: Bariery w działalności instytucji finansowych na tle zmian sytuacji gospodarczej Polski	352
Beata Skubiak: Wpływ kryzysu finansowego i gospodarczego na rozwój zrównoważony, ze szczególnym uwzględnieniem konsekwencji społecznych.....	361
Sylwia Słupik: Proekologiczne strategie rozwoju przedsiębiorstw województwa śląskiego.....	369
Małgorzata Solarz: Ochrona konsumenta a wykluczenie finansowe stanowiące wynik niewłaściwego zarządzania ryzykiem finansowym codzienności	378
Anna Spoz: E-faktury – nowinka technologiczna czy upowszechniający się sposób dokumentowania transakcji gospodarczych	387
Joanna Stawska: Znaczenie <i>policy mix</i> dla działalności inwestycyjnej przedsiębiorstw w kontekście zrównoważonego rozwoju.....	397
Marek Szturo, Joanna Tomczyk: Rozwój zrównoważony miast jako szansa dla prywatnych inwestycji na przykładzie aglomeracji azjatyckich.....	406
Paulina Szulc-Fischer: Proekologiczne inicjatywy klastrowe	414
Magdalena Ślebocka: Fundusze unijne dla zrównoważonego rozwoju – bariery w pozyskiwaniu i rozliczaniu na przykładzie gmin województwa łódzkiego.....	424
Aneta Tylman: Obszary badań prawno-finansowych zrównoważonego rozwoju – próba identyfikacji	432
Piotr Urbanek: Standardy etyczne polityki wynagradzania kadry kierowniczej w bankach w okresie kryzysu finansowego – próba oceny.....	439
Tomasz Uryszek: Międzypokoleniowa redystrybucja długu publicznego na przykładzie krajów Unii Europejskiej	448
Julia Anna Wachowska: Rynek kredytów mieszkaniowych w Polsce – studium analityczne	458
Damian Walczak: Solidaryzm społeczny a uprawnienia emerytalne grup uprzywilejowanych.....	468
Marcelina Więckowska: Inwestorzy instytucjonalni na rynku inwestycji w energię odnawialną	477
Paweł Witkowski: Ryzyko węglowe – koncepcja i pomiar.....	486
Bogdan Włodarczyk: Tworzenie oferty bankowej z wykorzystaniem bankowości elektronicznej	495
Justyna Zabawa: Zarządzanie kapitałem ludzkim we współczesnych bankach w kontekście ich ekologicznej odpowiedzialności	503
Marika Ziemia, Krzysztof Świeszczak: Reklamy bankowe – między manipulacją a faktyczną potrzebą klientów.....	511

Summaries

Marcin Będzieszak: User charges and own-source revenues as sources of financing selected tasks in voivodeship cities in Poland	21
Renata Biadacz, Kazimierz Juszczuk: Analysis of the use of solar collectors to produce hot water	33
Joanna Blach, Anna Doś: The application of the DuPont model in the context of corporate environmental management – evidence from the Polish companies	41
Iwetta Budzik-Nowodzińska: Economic effectiveness of investments related to the renewable energy sources as a factor of sustainable development... ..	51
Michał Buszko: Corporate Social Responsibility of stock exchange listed banks – investing profits due to participation in RESPECT Index.....	62
Beata Domańska-Szaruga: Competitiveness of cooperative banks as local community partners	71
Joanna Działo: Fiscal institutions and ethical standards in fiscal policy.....	79
Beata Zofia Filipiak: Directions and consequences of the transformation of local economy of municipal waste in the light of changes in the laws.....	88
Monika Foltyn-Zarychta: The concept of time-declining discount rate in the appraisal of public projects with long-term effects	98
Marzena Ganc, Magdalena Mądra-Sawicka: The proceeds to municipalities with the introduction of income tax in individual farms.....	107
Maria Magdalena Golec: Sustainable development of Polish credit cooperatives based on the principle of localness.....	115
Karolina Gwarda: Sources of funding the purchase of zero- and low carbon means of public transport in Poland	125
Jerzy Gwizdała: The role of the environment protection bank JSC in Warsaw in financing investment in the protection of the atmosphere	133
Agnieszka Huterska, Robert Huterski: Application of property tax in sustainable development of towns with town of Toruń as an example.....	147
Agnieszka Jachowicz: Main trends in tax policy in the European Union states in the times of crisis	156
Alicja Janusz: The review of existing and anticipated solutions for the financial sector restructuring funds in the European Union	164
Barbara Karlikowska: Natural environment risk and activities of enterprises	172
Magdalena Klopott: Financing mechanisms of the environmentally friendly ship dismantling – case of recycling fund	181
Lidia Klos: Environmental knowledge and awareness of students.....	191
Adam Kopiński: Taxonomy and application of Hellwig’s method for assessing the effectiveness of investment funds	204
Andrzej Koza: Financial instruments of disabled people self-employment support in Great Britain and Poland	213

Grażyna Leśniewska: Art of sustainable life	221
Agnieszka Lorek: Local energy policy for the sustainable development of the Silesian communities	230
Agnieszka Łukasiewicz-Kamińska: Digital currency – temporary trend or money of future?	238
Ireneusz Miciuła, Krzysztof Miciuła: Renewable energy and its financial implications as a component of sustainable development of Poland	247
Tomasz Piotr Murawski: An evaluation of Corporate Social Responsibility – review of chosen methods	257
Marta Musiał: Personal finance management dilemmas in the context of intergenerational solidarity concept	265
Bogdan Nogalski, Andrzej Kozłowski: Finance management in commune self-government in the face of challenges of new public management	273
Teresa Orzeszko: Importance of financial education of society in CSR strategy of domestic listed banks in Poland	283
Agnieszka Parlińska: Selected aspects of the indebtedness of municipalities in Poland	292
Andrzej Parzonko: Predictability and price stabilization of milk as a factor in the sustainable development of farms and food processing enterprises	300
Monika Pettersen-Sobczyk: Banks business models in the context of sustainable development concept	307
Dariusz Piotrowski: Values of islam and the concept of sustainable development	315
Michał Polasik, Anna Piotrowska: Empirical studies on transactional financial exclusion in Poland	325
Adriana Przybyszewska: Determinants of entrepreneurship of women based on selected countries	335
Eleonora Ratowska-Dziobiak: Development of the direct channel on the Polish insurance market	343
Adam Reczuch: Financial exclusion of young people in the perspective of establishment of a new household	351
Robert Skikiewicz: Barriers of activity of financial institutions against the background of changes in the economic situation of Poland	360
Beata Skubiak: The impact of economic and financial crisis on sustainable development with focus on social consequences	368
Sylvia Słupik: Ecological strategies for the development of Silesian Voivodeship enterprises	377
Małgorzata Solarz: Consumer protection vs. financial exclusion as a result of incorrect everyday financial risk management	386
Anna Spoz: E-invoices – technological novelty or a spreading method of documenting commercial transactions	396

Joanna Stawska: The importance of policy mix for investment activities of enterprises in the context of sustainable development	405
Marek Szturo, Joanna Tomczyk: Sustainable urban development as an opportunity for private investments on the example of Asian agglomerations.....	413
Paulina Szulc-Fischer: Pro-ecological cluster initiatives	423
Magdalena Ślebocka: EU funds for sustainable development – barriers in obtaining and accounting on the example of municipalities of Łódź Voivodeship.....	431
Aneta Tylman: Areas of legal and financial studies of sustainable development – an attempt to identify.....	438
Piotr Urbanek: Ethical standards of top executive’s remuneration policy in the banking sector during the financial crisis – attempt to assess	447
Tomasz Uryszek: Intergenerational redistribution of public debt. The example of European Union countries	457
Julia Anna Wachowska: Housing loans market in Poland – analytical project	467
Damian Walczak: Social solidarity and the pension rights of privileged groups	476
Marcelina Więckowska: Institutional investors in the renewable energy investment market.....	485
Paweł Witkowski: Carbon risk – concept and measurement	494
Bogdan Włodarczyk: Creation of banking offer using e-banking	502
Justyna Zabawa: Human capital management in contemporary banks, in the context of corporate eco-responsibility	510
Marika Ziemia, Krzysztof Świeszczak: Banking advertising – between a manipulation and a real customer need.....	520

Marzena Ganc, Magdalena Mądra-Sawicka

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

WPLYWY DO BUDŻETÓW GMIN PRZY WPROWADZENIU PODATKU DOCHODOWEGO W INDYWIDUALNYCH GOSPODARSTWACH ROLNYCH

Streszczenie: Wysokość obciążeń podatkowych zależy przede wszystkim od rozmiarów wydatków publicznych, które są odzwierciedleniem zadań państwa i samorządów terytorialnych. Sprawiedliwe rozłożenie ciężaru podatkowego między podatników oraz określenie granic skutecznego opodatkowania to istota racjonalnej polityki podatkowej. Zbyt wysokie podatki obniżają możliwości płatnicze podatników, przyczyniając się do ograniczenia produkcji, zatrudnienia oraz inwestycji, natomiast zbyt niskie nie spełniają podstawowej funkcji stymulacyjnej. Opodatkowanie dochodów rolniczych podatkiem PIT byłoby korzystne dla jednostek samorządu terytorialnego pod warunkiem liniowości tego podatku.

Słowa kluczowe: podatek dochodowy w rolnictwie, podatek rolny, gminy.

DOI: 10.15611/pn.2014.330.10

1. Wstęp

W większości krajów Unii Europejskiej (UE) systemy opodatkowania rolnictwa nie są wyodrębnione z obowiązujących systemów podatkowych. Rolnicy podlegają tym samym regulacjom podatkowym, co inne grupy zawodowe. W systemach opodatkowania dochodu uzyskiwanego z działalności rolniczej podstawą opodatkowania jest zwykle dochód netto rozumiany jako przychód pomniejszony o koszty poniesione na realizowaną produkcję i na cele prowadzenia gospodarstwa rolnego. W przeciwieństwie do rozwiązań polskich w UE do podstawy opodatkowania wliczane są środki pomocowe, zarówno otrzymywane z budżetów krajowych, jak i z budżetu unijnego.

Podstawą odróżnienia podatków jako świadczeń pieniężnych nakładanych jednostronnie na podatników przez państwo na podstawie przepisów prawa od innych świadczeń pieniężnych uiszczanych na rzecz państwa są cechy stałe (charakter ogólny, przymusowy, bezzwrotny i nieodpłatny) [Gill, Haurin 2001, s. 35]. Podatki oprócz cech stałych charakteryzują się określonymi cechami zmiennymi, stanowiącymi elementy ich konstrukcji, są to: podmiotowość podatku i elementy określające warunki, wysokość i terminy płatności podatku.

Mastalski [2007, s. 3-4] podkreśla, że rola podatków jest niedoceniana z powodu zawężania ich znaczenia tylko do zakresu podmiotowego i przedmiotowego. Podatki spełniają natomiast nieporównanie większą rolę społeczną niż wszystkie pozostałe daniny. Podatnik obecnie jest nie tylko podmiotem dostarczającym dochodów państwu lub innemu związkowi publicznoprawnemu, ale przede wszystkim jest członkiem społeczeństwa i podmiotem tworzącym produkt społeczny.

Stworzony przez A. Smitha (obok teoretyków klasycznej ekonomii D. Ricardo, J.B. Saya i S. Milla) podstawowy katalog zasad podatkowych pozwolił na sformułowanie doktryny liberalnej, opierającej się na trzech kardynalnych założeniach [Owsiak 2003, s. 126]:

- polityka podatkowa powinna być neutralna, tzn. niepowodująca zmian w podziale dochodów w społeczeństwie,
- ciężary podatkowe społeczeństwa nie powinny hamować aktywności gospodarczej oraz ograniczać gromadzenia oszczędności przez gospodarstwa domowe,
- system podatkowy powinien zawierać również podatki pośrednie, co spowoduje, że ciężary podatkowe będą ponosili w istotnym stopniu pracownicy najemni, a tym samym zwiększą się możliwości oszczędzania i inwestowania przedsiębiorców.

Ujednolicenie reguł podatkowych w skali społeczeństwa i gospodarki wymagałoby – wraz z postulowanym upowszechnieniem podatku dochodowego – zmian w zakresie podatków majątkowych, do których zaliczyć należy podatek rolny i leśny. Zasadna byłaby albo likwidacja tych podatków, albo dostosowanie ich do szerszego systemu podatków majątkowych.

2. Metodyka badań i przebieg procesu badawczego

Źródłowe dane empiryczne będą pochodziły z gospodarstw indywidualnych, funkcjonujących w ramach systemu Farm Accountancy Data Network (FADN). Liczba gospodarstw objętych FADN w Polsce wynosi 12 000 obiektów. Podstawą dokonanych obliczeń zgodnie z metodyką FADN były wielkości średnie z co najmniej 15 gospodarstw rolniczych w ramach przyjętych kryteriów ich klasyfikacji. Pozyskane zmienne w postaci danych liczbowych i określonych kategorii wynikowych stanowiły podstawę dokonania symulacji wprowadzenia podatku dochodowego. Symulacja modelowa obejmowała różne warianty wprowadzenia podatku dochodowego od dochodów rolniczych. Rozwiązania oparte są na założeniach dotyczących podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz od osób prawnych (CIT). Z uwagi na szczególny rodzaj indywidualnych gospodarstw rolniczych, mających charakter czysto rodzinny i łączących w sobie działalność gospodarczą (rolniczą) z pracą we własnym gospodarstwie, model trzeci będzie stanowił kombinację dwóch poprzednich.

W modelu B zastosowano rozwiązania w ramach książki przychodów i rozchodów. Uwzględniono cztery warianty dotyczące opodatkowania w zakresie księgi

przychodów i rozchodów. Model B1 zakłada, że rolnik odprowadza składki w systemie KRUS oraz płaci podatek dochodowy z uwzględnieniem progresji podatkowej, w modelu B2 natomiast zastosowano podatek liniowy (KRUS bez zmian). Ponadto zbudowano model B3, w którym zastosowano składki na ubezpieczenia społeczne w ramach ZUS oraz skalę podatkową, jak również model B4 ze składkami odprowadzanymi na zasadach ZUS oraz podatkiem liniowym.

W modelu C – wariantach C1, C2, C3 oraz C4 przyjęto rozwiązania podatkowe obowiązujące osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą, z uwzględnieniem ewidencji opartej na pełnych księgach rachunkowych oraz opodatkowaną podatkiem PIT. W modelu C5 natomiast przyjęto, że rolnik – przedsiębiorca prowadzi działalność gospodarczą w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i uwzględnia w kosztach nakłady pracy własnej, wycenionej jako płaca minimalna wraz z narzutami.

We wszystkich ujęciach modelowych przyjęto założenie, że wszystkie wpłaty z tytułu hipotetycznego podatku dochodowego zasilają budżety gminne, podobnie jak w przypadku dotychczas płaconego podatku rolnego.

3. Wyniki badań

Uzależnienie wielkości podatku rolnego tylko od położenia gospodarstw w poszczególnych okręgach podatkowych nie uzależnia ciężaru z tytułu podatku od możliwości finansowych rolników. Wyniki analizy wielkości wpływów z tytułu podatku dochodowego oraz ich udziału w całości dochodów budżetów samorządowych umożliwią ocenę realizowanej funkcji fiskalnej podatków obciążających rolnictwo.

W tabeli 1 zobrazowano wpływy podatkowe do budżetów gmin z podatku rolnego oraz dochodowego w ramach PIT (progresja podatkowa, podatek liniowy – 19%). W modelu B1 w latach 2004 oraz 2009 dochody budżetowe gmin z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych były niższe od wpływów z podatku rolnego (odpowiednio o 2809,1 tys. zł oraz 4525,7 tys. zł). W pozostałych latach, w tym modelu odnotowano wyższy dochód z tytułu podatku PIT, jednak różnice te nie były znaczące i mogły wynikać z obniżki cen za jeden kwintal żyta na rynku. Oznaczać to może, iż wprowadzenie podatku dochodowego (progresja podatkowa) w rolnictwie na zasadach książki przychodów i rozchodów (model B1) nie byłoby korzystne dla budżetów gmin z punktu widzenia uzyskiwanych wpłat z tego tytułu. W badanych latach tylko w gminach miejskich stwierdzono większe wpływy z podatku dochodowego w stosunku do tych z podatku rolnego.

W modelu B2 w latach 2004-2007 odnotowano większe wpływy ogółem (niezależnie od typu gminy) z tytułu podatku dochodowego w odniesieniu do kwoty obciążenia podatkiem rolnym. Oznaczać to może, że wprowadzenie podatku dochodowego zamiast rolnego z uwzględnieniem liniowości (19%) może spowodować zwiększenie wpływów z tego tytułu do budżetów gmin. Największa dodatnia różnica pomiędzy wpływami z tytułu podatku rolnego a podatkiem dochodowym wystą-

piła w 2006 r. w gminach wiejskich 6795,9 tys. zł. Również w tym roku w gminach miejskich odnotowano najwyższą relację kwoty podatku dochodowego w stosunku do rolnego, która wyniosła 3,5, co oznacza, że podatek dochodowy przewyższyłby wpływy z tytułu podatku rolnego 3,5-krotnie.

W modelu B2 w 2009 r. wpływy z tytułu podatku rolnego były wyższe niż przy wprowadzeniu podatku dochodowego w miastach w gminach miejsko-wiejskich oraz na obszarach wiejskich w gminach miejsko-wiejskich odpowiednio o 271,3 tys. zł oraz 2261,3 tys. zł). Przyczyną może być fakt, że w gminach tych odnotowano najwyższe wpłaty z tytułu podatku rolnego w całym badanym okresie (8215 tys. zł).

W modelu B3, uwzględniającym progresję podatkową oraz składki na ubezpieczenia społeczne w ramach ZUS, stwierdzono znaczne straty budżetów gmin z tytułu wprowadzenia podatku dochodowego od osób fizycznych. Zasadniczo niezależnie od typu gminy wpłaty z tego tytułu były niewielkie bądź nie występowały w ogóle. Sytuacja taka mogła być spowodowana tym, że w metodyce naliczania podatku w modelu B3 uwzględniono odliczenie od dochodu składek na ubezpieczenia społeczne oraz od zaliczki na podatek składki zdrowotnej NFZ (tzw. ulgi NFZ). Najbardziej na wprowadzeniu podatku dochodowego w ramach modelu B3 straciły gminy wiejskie, w których w 2009 r. spadek wpływów z tego tytułu wyniósł 15 228,6 tys. zł.

W modelu B4 (podatek liniowy, ZUS) w badanym okresie wystąpiły tendencje analogiczne do rozwiązań przyjętych w ramach modelu B3. We wszystkich typach gmin odnotowano istotne zmniejszenie wpływów z tytułu podatku dochodowego w odniesieniu do dotychczas płaconego w gospodarstwach podatku rolnego. Największą stratę w tym zakresie odnotowano w 2009 r. (24 622 tys. zł). Tak znaczny spadek wpływów do budżetów gminnych spowodowany był odliczaniem składek ZUS oraz NFZ w metodyce naliczania obciążeń podatkowych w modelu B4.

Reasumując, dla budżetów gmin najbardziej korzystnym rozwiązaniem pod względem zwiększania wpływów z podatków byłoby wprowadzenie podatku dochodowego od osób fizycznych na zasadach uwzględniających liniowość podatku oraz obowiązkowe składki na ubezpieczenia społeczne w ramach KRUS (model B2). Warty zauważenia jest również fakt, iż spadek wpłat budżetowych z tytułu wprowadzenia podatku dochodowego w gospodarstwach rolnych byłby równoznaczny z korzyściami z tego tytułu dla rolników będących płatnikami dotychczasowego podatku rolnego.

W tabeli 2 przedstawiono kształtowanie się wpływów do budżetów gmin z tytułu podatku dochodowego i rolnego z uwzględnieniem prowadzenia przez rolników pełnych ksiąg rachunkowych. W modelach C1, C2, C3 oraz C4 przyjęto rozwiązania podatkowe obowiązujące osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą opodatkowaną podatkiem PIT. W modelu C5 przyjęto, że gospodarstwo działa na zasadach spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i uwzględnia w kosztach nakłady pracy własnej, wycenionej jako płaca minimalna wraz z narzutami.

Tabela 1. Wpływy podatkowe do budżetów gmin z tytułu podatku rolnego oraz dochodowego w ramach PIT*

MODEL	Gmina**	Lata															
		2004				2006				2007				2009			
		podatek rolny (PR) (tys. zł)	podatek dochodowy (PD) (tys. zł)	PD-PR (tys. zł)	PD/PR	podatek rolny (PR) (tys. zł)	podatek dochodowy (PD) (tys. zł)	PD-PR (tys. zł)	PD/PR	podatek rolny (PR) (tys. zł)	podatek dochodowy (PD) (tys. zł)	PD-PR (tys. zł)	PD/PR	podatek rolny (PR) (tys. zł)	podatek dochodowy (PD) (tys. zł)	PD-PR (tys. zł)	PD/PR
B1	1	306,9	728,1	421,2	2,4	326,5	1 000,9	674,4	3,1	471,3	622,2	150,9	1,3	583,7	1 054	470,3	1,8
	2	9 415,7	7 716,3	-1 699,4	0,8	9 343,1	11 765,9	2 422,8	1,3	10 624	9 642,8	-981,2	0,9	15 228,6	15 096,6	-132	1,0
	4	536,3	485,2	-51,1	0,9	544	442,5	-101,5	0,8	539,7	584,3	44,6	1,1	594,1	158,5	-435,6	0,3
	5	4 652,5	3 172,7	-1 479,8	0,7	4 360,2	6 319,4	1 959,2	1,4	5 038	5 859,4	821,4	1,2	8 215,8	3 787,4	-4 428,4	0,5
	Razem	14 911,4	12 102,3	-2 809,1	0,8	14 573,8	19 528,7	4 954,9	1,3	16 673	16 708,7	35,7	1,0	24 622,2	20 096,5	-4 525,7	0,8
B2	1	306,9	853,1	546,2	2,8	326,5	1 136	809,5	3,5	471,3	768,1	296,8	1,6	583,7	1 259,3	675,6	2,2
	2	9 415,7	11 810	2 394,3	1,3	9 343,1	16 139	6 795,9	1,7	10 624	1 4439	3 815	1,4	15 228,6	20 868,1	5 639,5	1,4
	4	536,3	629,4	93,1	1,2	544	591,9	47,9	1,1	539,7	738,1	198,4	1,4	594,1	322,8	-271,3	0,5
	5	4 652,5	4 694,5	42	1,0	4 360,2	7 924,3	3 564,1	1,8	5 038	7644	2 606	1,5	8 215,8	5 954,5	-2 261,3	0,7
	Razem	14 911,4	17 987	3 075,6	1,2	14 573,8	25791,2	11 217,4	1,8	16 673	23 589,2	6 916,2	1,4	24 622,2	28 404,7	3 782,5	1,2
B3	1	306,9	107,9	-199	0,4	326,5	276,9	-49,6	0,8	471,3	0	-471,3	0	583,7	227,5	-356,2	0,4
	2	9415,7	0	-9 415,7	0	9 343,1	0	-9 343,1	0	10 624	0	-10 624	0	15 228,6	0	-15 228,6	0
	4	536,3	0	-536,3	0	544	0	-544	0	539,7	0	-539,7	0	594,1	0	-594,1	0
	5	4 652,5	0	-4 652,5	0	4 360,2	0	-4 360,2	0	5 038	0	-5 038	0	8 215,8	0	-8 215,8	0
	Razem	14 911,4	107,9	-14 803,5	0	14 573,8	276,9	-14 296,9	0	16 673	0	-16 673	0	24 622,2	227,5	-24 394,7	0
B4	1	306,9	233,2	-73,7	0,8	326,5	412,1	85,6	1,3	471,3	0	-471,3	0	583,7	0,2	-583,5	0
	2	9 415,7	0	-9 415,7	0	9 343,1	0	-9 343,1	0	10 624	0	-10 624	0	15 228,6	0	-15 228,6	0
	4	536,3	0	-536,3	0	544	0	-544	0	539,7	0	-539,7	0	594,1	0	-594,1	0
	5	4 652,5	0	-4 652,5	0	4 360,2	0	-4 360,2	0	5 038	0	-5038	0	8 215,8	0	-8 215,8	0
	Razem	14 911,4	233,2	-14 678,2	0	14 573,8	412,2	-14 161,6	0	16 673	0	-16 673	0	24 622,2	0,2	-24 622	0

*Modele B1 oraz B3 zakładają progresywną skalę podatku dochodowego PIT, natomiast B2 oraz B4 podatek liniowy – 19%.

**1 – gmina miejska, 2 – gmina wiejska, 4 – miasto w gminie miejsko-wiejskiej, 5 – obszar wiejski w gminie miejsko-wiejskiej.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2. Wpływy podatkowe do budżetów gmin z tytułu podatku rolnego oraz dochodowego w ramach PIT oraz CIT

MODEL	Gmina*	Lata															
		2004				2006				2007				2009			
		podatek rolny (PR) (tys. zł)	podatek dochodowy (PD) (tys. zł)	PD-PR (tys. zł)	PD/PR	podatek rolny (PR) (tys. zł)	podatek dochodowy (PD) (tys. zł)	PD-PR (tys. zł)	PD/PR	podatek rolny (PR) (tys. zł)	podatek dochodowy (PD) (tys. zł)	PD-PR (tys. zł)	PD/PR	podatek rolny (PR) (tys. zł)	podatek dochodowy (PD) (tys. zł)	PD-PR (tys. zł)	PD/PR
C1	1	306,9	1 074,3	767,4	3,5	326,5	1 239,6	913,1	3,8	471,3	1 495,8	1 024,5	3,2	583,7	170,3	-413,4	0,3
	2	9 415,7	18 329,1	8 913,4	1,9	9 343,1	14 208,2	4 865,1	1,5	10 624	18 438,6	7 814,6	1,7	15 228,6	4 267,7	-10 960,9	0,3
	4	536,3	1 107,3	571	2,1	544	555,8	11,8	1,0	539,7	814	274,3	1,5	594,1	44,3	-549,8	0,1
	5	4 652,5	8 021,9	3 369,4	1,7	4 360,2	7 188,5	2 828,3	1,6	5 038	9 097,9	4 059,9	1,8	8 215,8	0	-8 215,8	0
	Razem	14 911,4	28 532,6	13 621,2	1,9	14 573,8	23 192,1	8 618,3	1,6	16 673	29 846,4	13 173,4	1,8	24 622,2	4 482,2	-20 140	0,2
C2	1	306,9	1 199,4	892,5	3,9	326,5	1 374,7	1 048,2	4,2	471,3	1 641,9	1 170,6	3,5	583,7	326,5	-257,2	0,6
	2	9 415,7	22 422,8	13 007,1	2,4	9 343,1	18 581,3	9 238,2	2,0	10 624	23 243,2	12 619,2	2,2	15 228,6	9 434,3	-5 794,3	0,6
	4	536,3	1 251,5	715,2	2,3	544	705,3	161,3	1,3	539,7	967,9	428,2	1,8	594,1	202,2	-391,9	0,3
	5	4 652,5	9 540,9	4 888,4	2,1	4 360,2	8 793,3	4 433,1	2,0	5 038	10 885,7	5 847,7	2,2	8 215,8	1867	-6 348,8	0,2
	Razem	14 911,4	34 414,6	19 503,2	2,3	14 573,8	29 454,6	14 880,8	2,0	16 673	36 738,7	20 065,7	2,2	24 622,2	11 830,1	-12 792,1	0,5
C3	1	306,9	454,1	147,2	1,5	326,5	515,6	189,1	1,6	471,3	484,5	13,2	1,0	583,7	0	-583,7	0
	2	9 415,7	0	-9 415,7	0	9 343,1	0	-9 343,1	0	10 624	0	-10 624	0	15 228,6	0	-15 228,6	0
	4	536,3	385,4	-150,9	0,7	544	0	-544	0	539,7	0	-539,7	0	594,1	0	-594,1	0
	5	4 652,5	464,3	-4 188,2	0,1	4 360,2	0	-4 360,2	0	5 038	0	-5 038	0	8 215,8	0	-8 215,8	0
	Razem	14 911,4	1 303,8	-13 607,6	0,1	14 573,8	515,6	-14 058,2	0	16 673	484,5	-16 188,5	0	24 622,2	0	-24 622,2	0
C4	1	306,9	579,1	272,2	1,9	326,5	650,8	324,3	2,0	471,3	0,6	-470,7	0	583,7	0	-583,7	0
	2	9 415,7	2 031,4	-7 384,3	0,2	9 343,1	0	-9 343,1	0	10 624	0	-10 624	0	15 228,6	0	-15 228,6	0
	4	536,3	529,6	-6,7	1,0	544	0	-544	0	539,7	0,1	-539,6	0	594,1	0	-594,1	0
	5	4 652,5	1 983,3	-2 669,2	0,4	4 360,2	199,8	-4 160,4	0	5 038	0,9	-5 037,1	0	8 215,8	0	-8 215,8	0
	Razem	14 911,4	5 123,4	-9 788	0,3	14 573,8	850,6	-13 723,2	0,1	16 673	1,6	-16 671,4	0	24 622,2	0	-24 622,2	0
C5	1	306,9	669,5	362,6	2,2	326,5	750	423,5	2,3	471,3	991,7	520,4	2,1	583,7	0	-583,7	0
	2	9 415,7	5 090,1	-4 325,6	0,5	9 343,1	0	-9 343,1	0	10 624	1 861,5	-8 762,5	0,2	15 228,6	0	-15 228,6	0
	4	536,3	640,8	104,5	1,2	544	14,4	-529,6	0	539,7	282,2	-257,5	0,5	594,1	0	-594,1	0
	5	4 652,5	3 106,7	-1 545,8	0,7	4 360,2	1 377,7	-2 982,5	0,3	5 038	2 929,7	-2 108,3	0,6	8 215,8	0	-8 215,8	0
	Razem	14 911,4	9 507,2	-5 404,2	0,6	14 573,8	2 142,3	-12 431,5	0,1	16 673	6 065,1	-10 607,9	0,4	24 622,2	0	-24 622,2	0

*1 – gmina miejska, 2 – gmina wiejska, 4 – miasto w gminie miejsko-wiejskiej, 5 – obszar wiejski w gminie miejsko-wiejskiej.

Źródło: opracowanie własne.

W modelach C1 oraz C2 w badanym okresie, z wyjątkiem 2009 r., odnotowano wyższe wpływy z tytułu podatku dochodowego w odniesieniu do kwoty podatku rolnego. Tendencja taka miała zastosowanie do wszystkich typów analizowanych gmin. Największą korzyść z wprowadzenia podatku dochodowego stwierdzono w gminach wiejskich w obu modelach, jednakże najwyższa wartość w tym zakresie wystąpiła w 2004 r. w modelu C2 (13 007,1 tys. zł, co stanowiło 2,4-krotnie wyższe wpływy z podatku dochodowego w stosunku do rolnego). Ponadto w gminach miejskich w latach 2004-2007 w obu modelach odnotowano najwyższą relację wpływów z tytułu podatku dochodowego do podatku rolnego, której poziom wahał się między 3 a 4. Oznacza to, że gminy te zanotowały 3, 4-krotne zwiększenie wpływów budżetowych przy opodatkowaniu dochodów rolniczych.

W 2009 r. w modelach C1 oraz C2 wpłaty z podatku rolnego były wyższe niż wpływy z tytułu podatku dochodowego. Niezależnie od typu gminy zmniejszenie z tego tytułu wyniosło 20 140 tys. zł w modelu C1 oraz 12 792,1 tys. zł w modelu C2. Sytuacja taka mogła być spowodowana tym, że w 2009 r. nastąpiło spowolnienie gospodarcze, co miało bezpośredni wpływ na dochody uzyskiwane w gospodarstwach rolnych i tym samym bezpośrednio oddziaływało na wysokość hipotetycznych obciążeń podatkiem dochodowym. Warto zauważyć, że dotychczas płacony przez rolników podatek rolny nie uwzględnia w swojej konstrukcji wahań dochodów gospodarstw rolnych spowodowanych np. występowaniem kryzysów gospodarczych.

W modelach C3 oraz C4 w latach 2004, 2006 oraz 2007 odnotowano znacznie wyższe wpływy z dotychczas płaconego podatku rolnego w porównaniu z hipotetycznymi wpływami z podatku dochodowego. Tendencja taka mogła wynikać z faktu, iż w założeniach, dotyczących tych modeli, uwzględniono podlegające odliczeniu od dochodu składki ZUS oraz ulgę NFZ. Tylko gminy miejskie odnotowały nieznacznie większe wpłaty z tytułu podatku dochodowego w stosunku do podatku rolnego, a poziom tej relacji oscylował wokół 1,5. Najwyższe straty z tytułu wprowadzenia podatku od dochodów rolniczych poniosły budżety gmin wiejskich w 2009 r., w którym zmniejszenie to wynosiło w najgorszym przypadku 15 228,6 tys. zł zarówno w modeli C3, jak i C4. Sytuacja taka wynikała z faktu, iż w roku tym nie stwierdzono żadnych wpływów z tytułu podatku dochodowego ani przy progresji podatkowej, ani przy liniowości podatku.

W ramach modelu C5 przyjęto wpływy do budżetów gmin przy wprowadzeniu podatku dochodowego od osób prawnych. W badanym okresie, niezależnie od typu gminy, podatek CIT był zdecydowanie niższym obciążeniem niż podatek rolny, co oznacza, że wprowadzenie tego podatku byłoby niekorzystne z punktu widzenia wpływów do budżetów gminnych. Największe straty w tym zakresie poniosły gminy wiejskie, w których wpływy podatkowe zmniejszyły się nawet o 100% (w 2009 r.).

Reasumując, wprowadzenie podatku dochodowego od osób prawnych byłoby bardzo niekorzystne dla budżetów gmin, a najwięcej straciłyby na tym gminy wiej-

skie. Sytuacja taka może oznaczać jednak korzyść dla gospodarstw rolniczych funkcjonujących na zasadach jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z uwagi na możliwości odliczeń kosztów uzyskania przychodów, które w rolnictwie są znaczące.

4. Wnioski

Zasadniczym celem badań była ocena dotychczasowego opodatkowania rolnictwa podatkiem rolnym oraz oszacowanie skutków finansowych wprowadzenia podatku dochodowego w gospodarstwach rolniczych. Podjęto również próbę określenia korzyści bądź strat z tego tytułu dla budżetów gmin i budżetu państwa. Na podstawie przeprowadzonych analiz sformułowano następujące wnioski:

1. Kształtowanie się wpływów do budżetów gmin z tytułu podatku rolnego uzależnione jest przede wszystkim od powierzchni użytków rolnych w danej jednostce samorządu terytorialnego oraz od zmian cen za 1 q żyta w poszczególnych okresach rozliczeniowych. Dlatego też wpływy z tytułu podatku rolnego osiągały najwyższy poziom w gminach wiejskich, w których powierzchnia UR jest największa. W przypadku wprowadzenia podatku ryczałtowego od przychodów ewidencjonowanych w gospodarstwach rolniczych wpływy budżetowe jednostek samorządu terytorialnego uległyby istotnemu zwiększeniu. Sytuacja taka spowodowana jest tym, że konstrukcja tego podatku nie uwzględnia odliczeń od przychodów kosztów ich uzyskania. Zarówno w modelu ze składkami płaconymi w ramach KRUS, jak i ZUS (modele A1 oraz A2) relacja wpływów z tytułu ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych do dotychczas płaconego podatku rolnego w najgorszym przypadku wynosiła 5 (wpływy z ryczałtu były pięciokrotnie wyższe niż z podatku rolnego).

2. Opodatkowanie gospodarstw rolniczych w ramach podatku dochodowego od osób fizycznych zwiększyłoby wpływy budżetowe gmin z tego tytułu pod warunkiem wprowadzenia tego podatku w formie liniowej (19%). Uwzględniając skalę podatkową wpłaty do jednostek samorządu terytorialnego istotnie by się zmniejszyły. Sytuacja taka może mieć swoje uzasadnienie w tym, że w większości gospodarstw rolnych uzyskiwane dochody nie przekraczały pierwszego progu podatkowego, a dodatkowy 1% zwiększenia stawki podatkowej spowodował wzrost wpływów do budżetów gmin z tytułu podatku PIT w stosunku do podatku rolnego. Wprowadzenie podatku dochodowego od osób prawnych byłoby bardzo niekorzystne dla budżetów gmin, a najwięcej straciłyby na tym gminy wiejskie. Sytuacja taka może oznaczać również korzyść dla gospodarstw rolniczych funkcjonujących na zasadach jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z uwagi na możliwości odliczeń kosztów uzyskania przychodów, które w rolnictwie są znaczące.

Literatura

- Gill H.L., Haurin D.R., *The choice of tax base by local authorities: voter preferences, special interest groups, and tax base diversification*, „Regional Science and Urban Economics” 2001, 31.
- Mastalski R., *Prawo podatkowe. Studia prawnicze*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2007.
- Owsiak S., *Teoretyczne podstawy doktryny fiskalnej Polski*, [w:] *Wybrane zagadnienia teorii oraz praktyki finansów. Monografie i opracowania naukowe*, red. J. Nowakowski, S. Ostaszewski, Wydawnictwo Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Warszawa 2003.
- Skinner J., *If Agricultural Land Taxation Is so Efficient. Why Is It so Rarely Used?*, „The World Bank Economic Review” 1991, vol. 5, no. 1.
- Structures of the taxation systems in the European Union 1995-2004*, Eurostat, 2006.

THE PROCEEDS TO MUNICIPALITIES WITH THE INTRODUCTION OF INCOME TAX IN INDIVIDUAL FARMS

Summary: The amount of tax burden depends primarily on the size of public expenditures, which are a reflection of the tasks of the state and local authorities. Fair distribution of tax burden among tax payers and defining the boundaries for an effective taxation is the essence of rational tax policy. Too high taxes reduce the possibility of paying taxpayers and could contribute to limiting the production, employment and investment, while too low ones do not meet the primary taxation function. PIT taxation of agricultural income would be advantageous for the units of local government under the condition of linearity of this tax.

Keywords: income tax in agriculture, agriculture tax, municipalities.